

Notarii nu puteau greși: mierea era pe locul doi, după grâu! ...

Părintele istoriei, adică Herodot, scria cu vreo 450 de ani înainte de Cristos, în Cartea a V-a a *Istoriilor* sale: “Locuitorii din Tracia spun și că pământurile care se află dincolo de Istru sunt locuite de albine și că din cauza lor oamenii nu pot merge mai departe”.

Pentru perioada antică, există mai multe date despre apicultura practică de români.

Polibius (200-118 î.C.) în *Istorie*, Cartea a IV-a, scrie: “În legătură cu cele trebuincioase vieții, pământurile Pontului ne dau vite și sclavi, în număr mare și de o calitate pe care toți o apreciază ca foarte bună. Printre articolele de lux, aceste pământuri ne trimit din belșug miere, ceară și pește sărat. În schimb, ei primesc din părțile noastre uleiul care ne prisosește și tot felul de vinuri”.

Strabon (69-19 î.C.), în *Geografie*, Cartea a VII-a, scrie amintind de traci: “Posidonius afirmă că luptătorii din Tracia sunt opriți de credința lor să mănânce carne de vită și aceasta este cauza pentru care ei nu se ating de carnea turmelor. Ei se hrănesc cu miere, lapte și brânză și duc o viață liniștită și de aceea li se spune «theosefi» și «capnobati», adică cei ce îi adoră pe zei și care nu se hrănesc decât cu aer”.

Claudius Aelianus, din Italia, de la Peneste (în jurul anului 200 î.C.), în *Despre animale*, Cartea a II-a, scrie și el: “Dintr-o anume scriere am aflat că în Sciția există albine și că acestea nu se tem de frig. Iar sciții nu vând miere străină, ci doar miere produsă în țara lor, cu faguri cu tot”.

Deci: pe teritoriul nostru existau albine. Avea dreptate Herodot! Cei trei autori menționați mai sus, care au suferit grele influențe ale culturii grecești din bazinul mediteranean, atestă că mierea era folosită în hrana locuitorilor actualului teritoriu al României. Se practica un comerț serios cu miere și ceară între români spre grecii din coloniile lor din bazinul Mării Negre, ca și între localnicii din zona noastră.

Aceste concluzii au determinat, mai târziu, adică în zilele noastre, căutarea de alte dovezi și vestigii care să dovedească continuitatea acestei nobile preocupări, profesiuni chiar, albinăritul. Ce găsim noi la Muzeul de arheologie din Constanța – port la Marea Neagră, fostă colonie grecească? Mai întâi, o amforă grecească din secolele IV-III î.C., descoperită la Mangalia, vechiul Callatis. Forma acestui obiect, asemănătoare cu a multor alte exponate din aceeași sală a muzeului, cu o capacitate de patru sau cinci litri, are o particularitate: o șampilă pe una dintre torți, șampilă dreptunghiulară, cu o inscripție pe două rânduri, care atestă proveniența sa din Thasos. Pe rândul de sus scrie clar numele Nicodemus, negustorul proprietar, iar pe cel de jos – Thasos, numele portului grecesc de la strâmtoarea Dardanele. Între cele două înscrisuri apare ca simbol o albină. Pecetea are dimensiuni reduse (3,5/3 cm). Lămuritor vin V. Canarache, cu lucrarea sa *Importul amforelor șampilate la Istria* (Editura Academiei, București, 1957), apoi *Pecetele amfore de la Thasos* de Antoine Anne-Marie Bon (Paris, 1957), un catalog englezesc cu reproduceri ale unor peceti asemănătoare, cu albine, realizate după 12 amfore sau fragmente de amforă descoperite în porturile grecești Thasos, Chios, Sinope, Heraclion, Rodos, Heghespolis și Nauson, datând din secolele IV-III î.C. Recent, la Abinești, lângă Mangalia (fostul Callatis), s-a găsit, de asemenea, o amforă (din anii 320-200 î.C.) cu o pecete circulară, cu o albină (la fel ca și celelalte albine de pe alte peceti, prezentând detalii morfologice exterioare extrem de riguroase) în jurul căreia este scris numele Atenipu, probabil tot proprietar. De ce să fi ales acești proprietari albina ca simbol? Desigur, din două motive: 1) albina le era foarte bine cunoscută grecilor, ca și dacilor de pe litoralul Pontului Euxin, unde, desigur, se practica apicultura, și 2) comerțul cu miere era sigur înfloritor, amforele nefolosind la altceva decât la transportul mierii din teritoriile colonizate către cele ale locuitorilor care se ocupau cu acest comerț.

Condițiile istorice grele pe care le-au traversat aceste ținuturi ale noastre, migrația popoarelor, războaiele, au distrus mare parte din documentele și urmele materiale referitoare la începutul Evului Mediu. Pentru a se contura mai bine această perioadă istorică, s-a apelat la arhivele străine, cu ajutorul cărora s-a stabilit că, în secolele al XIII-lea și al XIV-lea, atât genovezii, cât și venețienii, navigatori neobosiți, făceau comerț în condiții deosebit de avantajoase cu două orașe bine știute la acea vreme: Chilia – vechiul Licostromion și Cetatea Albă – vechiul Thyras, ambele la gurile Dunării,

la punctul de întâlnire a două mari drumuri comerciale continentale. Primul traversa Moldova și lega Marea Baltică de Marea Neagră prin Cetatea Albă, iar al doilea – care traversa Valahia – lega Europa Centrală de țările aparținând civilizației greco-bizantine și mediteraneene prin Chilia. Într-o anumită perioadă, negustorii genovezi exercitau și o dominație politică asupra zonei.

Surse documentare din secolul al XIV-lea, descoperite recent, ne oferă o și mai bună ocazie de a reliefa câteva aspecte necunoscute, referitoare la contribuția Țărilor Române la aprovizionarea Bizanțului. Concret, este vorba de registrul notarului genovez Antonio de Podenzolo de la Chilia, de fapt, un fragment bine conservat la Arhivele de stat din Genova, care cuprinde un mare număr de acte notariale întocmite în orașul dunărean între 25 octombrie 1360 și 9 iunie 1361. Actele sunt contracte comerciale și maritime. Cele mai multe sunt scrisori de trată (33), acte de vânzare (29), mandate (12), prețuri (7), contracte ale societăților (4), acte privind identificarea unor imobile (20), câteva recipise etc. Prin toate acestea, registrul notarial al lui Antonio Podenzolo prezintă un interes deosebit mai ales prin ceea ce ne interesează pe noi, prin referirile la agricultură și la comerțul cu produse apicole. Printre produsele comercializate figurează grâul, sarea, peștele, lâna și vinul. Mierea și ceara figurează pe locurile 2 și 3, după grâu. În registru apar frecvent numele unor negustori greci: Ianis Zapos, Ianis Francopolos și Ianis Vassilikos, domiciliați la Adrianopol, dar având case de comerț la Constantinopol.

Un document datat 27 aprilie 1361, arată că Marino d'Isola declară că a primit de la genovezul Antibre d'Opizzi de Monelia bani în schimbul furnizării în termen de trei săptămâni a opt "cantarii" (un "cantarium" de miere echivala cu 150 de livre genoveze sau cu 47,512 kg). Era deci, vorba de 380 kg de miere. În registru mai figurează încă patru contracte având ca obiect cumpărarea a 113,5 cantarii de miere, ceea ce înseamnă 5.384,693 kg, deci o cantitate destul de importantă. Cumpărătorul era un locuitor al Chilieii, armeanul Sarkis, care exporta marfă pe piața din Pera, la Constantinopol.

Timp de secole, ceara verde românească era renumită pentru calitățile ei deosebite și era cunoscută sub numele de ceară "bogdanică", după numele lui Bogdan Voievod al Moldovei. De foarte mult timp, palatele din Constantinopol și din alte orașe europene erau luminate cu lumânări din această ceară, afirmându-se că prin arderea acestor lumânări aerul era purificat și parfumat, poate datorită propolisului pe care îl conțineau. Într-un act datat 2 februarie 1361, din registrul notarului genovez, un locuitor din Chilia, Ion Coșina, declară că a primit o sumă de bani în "aspri" din partea lui Gioffredo Marocelo, cetățean genovez, în schimbul căreia se obligă să-i livreze acestuia, înainte de 1 mai, un cantarium și jumătate de ceară, deci mai mult de 71 de kilograme. Prin alte acte înregistrate la 8 și 24 aprilie același an, același negustor, Antibre d'Opizzi de Monelia cumpără ceară, 2,5 cantarii (118,799 kg), de la locuitori din Chilia.

Pe atunci, partea de nord a Dobrogei era acoperită de păduri și vii renumite. Sarea venea de la salinele Ocele Mari din Oltenia, cerealele și lâna vândute la Chilia veneau din sudul Moldovei, toate produsele care făceau aici obiectul comerțului erau produse românești tradiționale, excedentare, care erau vândute în sud-estul european încă din antichitate.

Pe linia stabilirii unor coordonate mai clare privind apicultura, un rol important îl au și documentele emise de cancelaria voievodală a Țării Românești, din epoca domniilor fanariote. Șase documente emise de domnii fanarioți Mihai Racoviță, Mihai Constantin Șuțu, Alexandru Ipsilante și Alexandru Constantin Moruzi stabileau că cei o sută de stupi aparținând bisericii luterane a sașilor din București erau scutiți de impozite, deși atunci regimul fiscal era foarte sever. Sașii din București fuseseră "contaminați" de pasiunea pentru apicultură de la români. Aceste documente sunt păstrate în arhiva Bisericii Luterane din București, ele purtând semnăturile și pecetea de care vorbeam.

Vechimea și importanța apiculturii în sfera relațiilor economice și sociale arată clar că aceasta era o ocupație permanentă a unui popor muncitor, harnic și inteligent, care a știut întotdeauna să pună în valoare condițiile favorabile create de o natură generoasă.